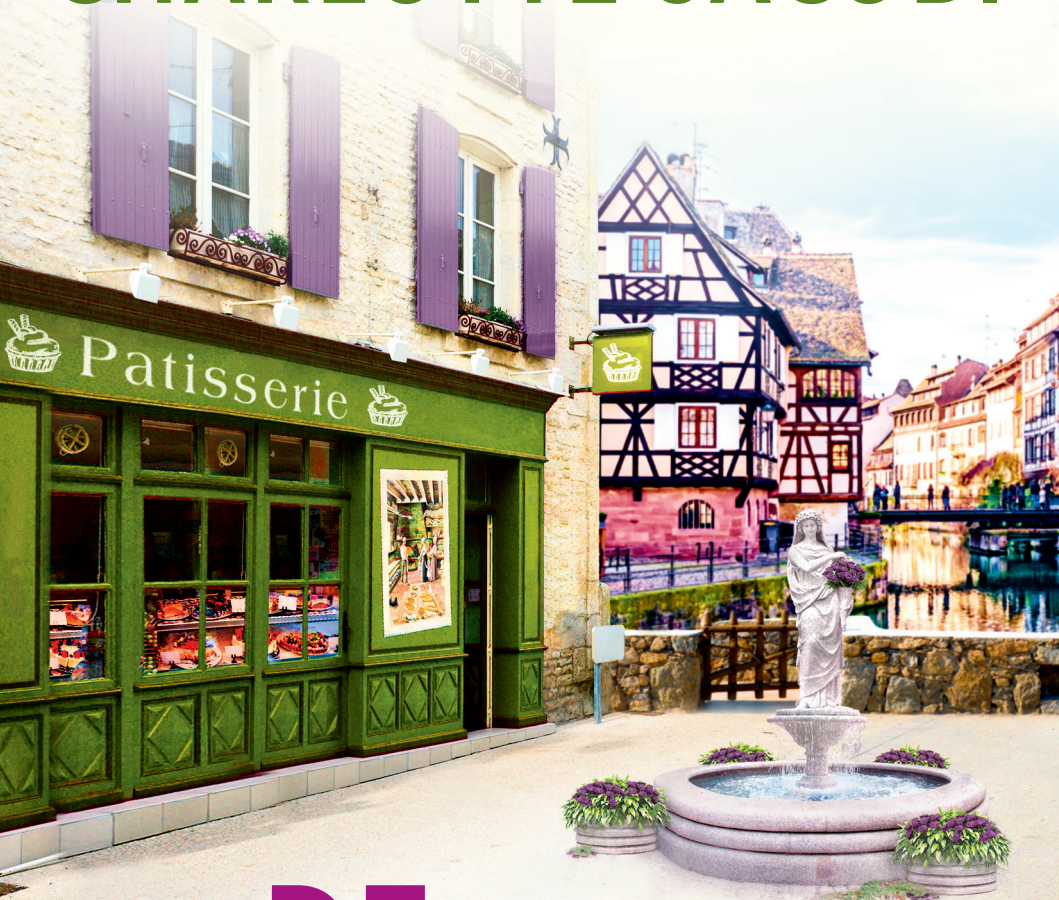

CHARLOTTE JACOBI

DE PATISSERIE

Twee families, een onmogelijke
liefde en een gevaarlijk geheim

XANDER

ROMAN

Proloog

Augustus 1870

Net als het koekhuisje van de heks in het sprookje van Hans en Grietje oefende de etalage van de patisserie in de Rue Mercière, vlak bij de kathedraal van Straatsburg, een bijna magische aantrekkingskracht uit. Gebiologeerd en watertandend keek de zeventienjarige Claire Goldschmidt naar de lekkernijen die erin waren uitgestald. Goudgele cakes in de vorm van een tulband stonden naast kleine lichtbruine anijskoekjes. Hun vorm deed denken aan champignonkopjes. Verder lag er donker kerstbrood met gedroogde peren en ander fruit. Daarnaast zag Claire een glanzende donkerbruine peperkoek liggen die gegarneerd was met amandelen en gekonfijte kersen, en helemaal achteraan *chinois*, zoet brood bestaande uit geglazuurd, spiraalvormig opgerold gistdeeg dat was gevuld met amandelen en hazelnoten.

De jonge vrouw met het bruine haar liet haar blik over al het lekkers dwalen totdat ze uiteindelijk het gebak vond waar ze naar had gezocht: *puits d'amour*, bronnen van liefde. Ze glimlachte dromerig. Zo'n kleine vulkaan van bladerdeeg, boter en jam had ze vorige week gekregen van Pierre, een van de honderd matrozen uit Marseille die op het moment hier in Straatsburg waren gestationeerd. De lekkernij ging vergezeld van een belofte.

‘Er komt een moment dat de krijgsmacht van Metz die Pruisische generaal Von Werder verjaagt, samen met dat vervloekte leger van hem,’ had hij gezegd. ‘Dan koop ik een ring voor je.’

Claire had het zoete gebakje gedeeld met de knappe jongen uit Marseille en zelfs nu nog, drie dagen later, liep het water haar in de mond terwijl ze terughadacht aan die traktatie. Maar de vlinders in haar buik leken vooral te worden veroorzaakt door de herinnering aan de hartstochtelijke kussen van de man die haar het gebak cadeau had gedaan.

Claire was zo in gedachten verzonken dat ze was vergeten dat haar vader Aaron achter haar stond en ze kromp geschrokken ineen toen hij haar vermanend toesprak.

‘Laat je niet om de tuin leiden door die aanblik. Dat zoete spul daarbinnen is al zeker negen maanden oud en gortdroog.’

De veertigjarige man met zijn volle baard leunde op een wandelstok en had een keppel met een ster op zijn hoofd, het traditionele hoofddeksel van mannelijke joden.

‘De man van madame Martinet heeft vlak voor kerst natuurlijk die beroerte gehad. Na zijn dood werd de patisserie halsoverkop gesloten en zoals je weet kon ze zich er niet meer toe zetten om hem weer te openen,’ zei Aaron tegen zijn dochter.

Eigenlijk hadden ze een afspraak met madame Martinet voor het ondertekenen van een contract, maar de oude vrouw liet op zich wachten. Claire keek lichtelijk bezorgd om zich heen. Waar bleef de weduwe toch? Hopelijk liet ze haar vader niet in de kou staan. Claires moeder was weliswaar elf jaar geleden gestorven, maar ook voor hen tweeën waren zijn verdiensten niet toereikend. Geen enkele schuldenaar was door de oorlogssituatie in staat of van plan om Aaron Goldschmidt, die een eigen kredietinstelling had, rente te betalen. De kinderloze weduwe van de banketbakker, Joséphine Martinet, had echter beloofd om de patisserie van haar overleden man op zijn naam te zetten om haar schuld te vereffenen. Als zij Claires vader nu óók in de steek liet, zaten ze aan de grond en moesten ze hongerlijden.

Ze tuurde de straat af die naar het plein bij de kathedraal liep, maar daar was niemand te bekennen.

‘Hopelijk is madame Martinet niet van gedachten veranderd. Door al die vijandelijke beschietingen durft eigenlijk niemand meer de straat op,’ prevelde Claire bezorgd.

De afgelopen nacht was vreselijk geweest. In verschillende wijken hadden hun belagers gelijktijdig bommen laten ontploffen en meer dan honderd huizen waren door de projectielen beschadigd of gedeeltelijk ingestort. De brandweerlieden en burgers waren vaak niet meer in staat om de vuurzeeën bijtijds te blussen. Omdat de branden ’s nachts het best te zien waren, bleven de Pruisen de stad soms met projectielen bestoken. Daardoor werden vaak mensen geraakt die waren toegesneld om de vlammen te doven. Talloze Straatsburgers waren zo het slachtoffer geworden van hun eigen hulpvaardigheid.

Claire’s geliefde had haar toevertrouwd dat hij en zijn kameraden van de bevelhebbers in Straatsburg veel te weinig munitie tot hun beschikking kregen om goed te kunnen reageren. ‘Die geweldige officieren van ons hebben een rantsoen ingesteld van vijftien schoten per dag per kanon. Wat een aanfluiting!’ had Pierre zich beklaagd.

‘Daar zul je haar hebben,’ constateerde Claire’s vader op dat moment opgelucht. ‘Madame Martinet is niet bang uitgevallen.’

Hij wees met zijn kin naar de Rue Mercière. Vanaf het Gutenbergplein kwam een vastberaden zestigjarige vrouw met een blonde knot en elegante zwarte kleding op hen af. Ze was klein, maar kwam uiterst energiek over. Ze liep met kordate passen en had fonkelende ogen. Het lawaai van de gevechten in de buurt van de stadsmuur leek haar inderdaad niet te verontrusten.

‘Madame Martinet,’ riep Aaron Goldschmidt dolgelukkig en hij kuste de rechterhand van de oudere dame, die gehuld was in een zijden handschoen. ‘Wat fijn dat u het hebt aangedurfd. Mag ik u voorstellen aan mijn dochter Claire?’

‘*Bonjour*, madame,’ antwoordde de jongere vrouw met een verlegen glimlach.

‘Mijn beste monsieur Goldschmidt, uw dochter is een echte schoonheid,’ zei de weduwe van de patissier glimlachend. ‘Als de

banketbakkerij eenmaal van u is, zal de winkel vast en zeker door veel jonge mannen bezocht worden. Maar die zullen het lekkere gebak nauwelijks een blik waardig keuren.'

Aaron lachte en zag dat het gezicht van madame Martinet betrok toen haar blik naar de Kerk van Onze-Lieve-Vrouw dwaalde. Er kwam na de bomaanval van de afgelopen nacht nog altijd rook uit het dak.

'Heilige Moeder Maria,' bromde de weduwe, die in tegenstelling tot haar twee joodse bezoekers het katholieke geloof aanhing, en ze sloeg een kruisje. Claire dacht huiverend terug aan de vlammen die afgelopen nacht uit het dak van de enorme, tot nu toe zo onverwoestbaar ogende kathedraal waren opgestegen naar de nachtelijke hemel. Het was tot in de wijde omtrek zichtbaar geweest.

'Hoe is het toch mogelijk dat christenen een kerk bombarderen?' zei Joséphine Martinet verontwaardigd. 'Ook een van de grote ramen is verwoest. Een kunstwerk ter ere van God, voor altijd verloren.'

Vervolgens richtte ze haar blik echter vastberaden weer op haar kredietverstrekker Aaron Goldschmidt en diens dochter. 'Nou, toch mogen we ons niet gewonnen geven, we moeten tenslotte plannen maken voor de toekomst, nietwaar?'

Met deze woorden haalde ze haar sleutelbos tevoorschijn om de winkel te openen. Ze zuchtte weemoedig. 'Dat is lang geleden.'

Terwijl het drietal de bakkerij binnenliep, zag Claire stofdeeltjes dansen in de stralen van de avondzon. Ook de ietwat muffige geur maakte duidelijk dat het gebouw maandenlang leeg had gestaan. Van dichtbij was de laag stof op het uitgedroogde lekkers duidelijk zichtbaar.

Madame Martinet vroeg haar twee bezoekers om plaats te nemen in de lunchroom en toverde een contract uit haar handtas.

'U hebt geen enkele twijfel?' vroeg Aaron voor alle zekerheid en hij keek de oudere vrouw onderzoekend aan.

Madame Martinet schudde haar hoofd. 'U hebt mijn man en mij

zo vaak uit de narigheid geholpen als er financieel moeilijke tijden waren. Ik ben zestig en wil niet meer achter de toonbank staan. U bent twintig jaar jonger. Met uw prachtige dochter aan uw zij en het juiste personeel in de bakkerij en de winkel zult u het kunnen redden. Dan wordt dit weer het pareltje van de buurt, zoals onze banketbakkerij dat ooit was. Bovendien is het ook een erezaak dat je je schulden betaalt.'

'Dat ziet helaas niet iedereen zo,' antwoordde Claire bitter.

Madame Martinet knikte ernstig en volgde de blik van de dochter naar Aarons wandelstok. Sommige mensen sloegen de man die ze geld schuldig waren liever halfdood.

'Ik hoop dat de patisserie even goed zal lopen als vroeger,' doorbrak de weduwe de pijnlijke stilte. 'Dan hoeft u zich geen zorgen meer te maken over schuldenaren die weigeren te betalen.'

Ze pakte een ouderwetse pennenhouder uit haar tas en schreef in sierlijke letters de datum onder het contract. Donderdag 25 augustus 1870.

Patisserie Goldschmidt, dacht Claire, terwijl na madame Martinet ook haar vader de akte van overdracht ondertekende. Dat had de klank van een schitterende en veilige toekomst in zich.

Maar nog voordat de inkt op het contract was gedroogd, werd de etalageruit met een vreselijk kabaal doorboord door een zware granaatscherf, waarna het glas luid rinkelend in stukken viel. De scherf ketste af tegen de achtermuur, waar hij een fors gat achterliet, en landde vervolgens pal voor Claires voeten. Wonderlijk genoeg bleven ze ongedeerd.

De lekkernijen in de etalage lagen echter bezaaid met de restanten van de verwoeste ruit, sommige waren gespietst door grotere scherven. Claire staarde trillend naar de zonderlinge aanblik. Het kwam op haar over als een voorteken van een beklemmende dreiging.

Deel I

April tot juni 1893

1

De geur uit de bakkerij stroomde verleidelijk door het hele huis, kroop Ida Tritschlers neus binnen en maakte de bakkersdochter wakker uit haar dromen. Het moest dus na vijven in de ochtend zijn, beredeneerde ze, want vanaf dat tijdstip werd het in de bakkerij een drukte van belang. Voor haar geestesoog zag ze de lekkernijen die beneden al snel uit de oven zouden worden gehaald. Op elke andere dag zou de slanke achttienjarige zich nog een keer hebben omgedraaid onder haar donzen dekbed om verder te slapen.

‘Mijn dochter hoeft nooit zo vroeg op te staan als ik op die leeftijd,’ zei haar vader altijd en hij had zich ook aan die belofte gehouden. Zelf stond hij inmiddels alleen nog voor het kraaien van de haan op als hij de jonge bakkersknechten weer eens wilde laten zien dat hij er voor hen was – en dat hij, hoewel hij inmiddels tot grootbakker was opgeklommen, nog altijd een van hen was. Inmiddels bezat hij hier in Stuttgart drie banketbakkerszaken en boog hij zich overdag in zijn kantoor over de boekhouding en het in praktijk brengen van nieuwe ideeën. Waar het Franz Tritschler betrof had een eerlijk ambacht ook daadwerkelijk een gulden bodem. Het ontbrak het gezin aan niets, hun kostje leek gekocht.

Ida had dus niet hoeven opstaan, maar vandaag wilde ze dat wel. Want deze maandag, 10 april 1893, zou voorlopig de laatste dag zijn in haar geliefde ouderlijk huis in de binnenstad van Stuttgart. Haar

vader had besloten dat ze naar de Elzas zouden verhuizen, nadat hij had gehoord dat er in de buurt van de kathedraal in Straatsburg een winkel met daarboven een uit drie verdiepingen bestaande woning vrijkwam. Daar wilde hij nu een nieuwe zaak gaan beginnen. En Ida, haar twee jaar oudere broer Oskar en hun moeder moesten met de Franse kok en de huishoudster vooruitgaan om hun intrek te nemen in het huis, haar vader zou dan in Stuttgart de laatste zaken afwikkelen. De nieuwe winkel in Straatsburg zou vervolgens op 1 mei opengaan.

Nadat ze zich had gewassen en aangekleed, begaf Ida zich, geurend naar haar favoriete Chinese zeep van Douglas, naar de keuken beneden. Daar was de kok van het gezin, monsieur Leroc, al bezig met het zetten van koffie.

‘Bonjour, mademoiselle Ida,’ begroette hij haar vrolijk. Hij oogde nog altijd jeugdig, hoewel zijn blonde haar bij de slapen al grijs werd en Ida wist dat hij het komende jaar vijftig werd. Ze had van jongs af aan alleen Frans met hem gesproken, haar vader vond het namelijk belangrijk dat haar broer en zij tweetalig werden opgevoed. Daarom had hij behalve de kok ook een huisbediende en een huishoudster uit Elzas-Lotharingen in dienst genomen, die niet alleen het daar gangbare Westopperduits machtig waren, maar ook de taal van de vroegere vijand. Waarom haar vader, die geboren was in Stuttgart, zo van het Frans hield had Ida nooit helemaal begrepen, want vier jaar voor haar geboorte had hij in de oorlog tegen de Fransen moeten vechten – en daarbij de pink van zijn linkerhand verloren. Ze wist niet precies hoe dat was gegaan, Franz Tritschler sprak niet graag over die tijd. Nieuwsgierige vragen over het ontbreken van zijn pink had hij altijd afgedaan met de vage bewering dat anderen destijds nog veel ergere dingen waren kwijtgeraakt, hij was er ‘goed vanaf gekomen’.

Ida wist dat haar vader vlak na het einde van de Frans-Duitse oorlog in 1871 had geprobeerd om als bakker vaste voet te krijgen in het vanaf toen Duitse Straatsburg. Haar moeder Elise had haar dochter echter ooit toevertrouwd dat de haat tegen de Duitsers destijds nog

te groot was geweest en dat veel Elzassers de verandering van de nationaliteit van hun stad maar moeilijk konden accepteren. Haar vader had de winkel snel moeten opgeven en in plaats daarvan in zijn geboortestad Stuttgart geprobeerd een nieuwe start te maken – met aanzienlijk meer succes.

‘Gelukkig wel,’ had haar moeder glimlachend gezegd, ‘want anders hadden we elkaar nooit ontmoet. En dan zouden jij en je broertje er ook niet zijn.’

Het was dus eigenlijk verbazingwekkend dat haar vader, die een paar dagen geleden tenslotte al drieënveertig was geworden, ondanks zijn drie goedlopende bakkerijen in de grootste stad van de streek Zwaben de Elzas nog een kans gaf. Waarschijnlijk wilde hij, juist omdat het na de oorlog in Straatsburg was mislukt, weten of het nu wél kon. ‘Als ik het nu niet doe, ben ik te oud voor een avontuur,’ had hij gezegd.

En ook de rest van het gezin had zin in dit waagstuk. Ida en haar moeder zouden net als in Stuttgart helpen in de winkel, haar broer Oskar daarentegen wilde een studie rechtsgeleerdheid beginnen aan de Kaiser-Wilhelms-universiteit.

‘Een kop koffie?’ bood de kok aan, maar Ida schudde haar bruine haren en vroeg hem of haar vader al wakker was.

‘Ja, hij is beneden bij de bakkers,’ zei Gaston Leroc.

De bakkerij bevond zich op de begane grond achter de winkel. Hier was de geur van pretzels natuurlijk nog sterker. Ida werd door haar vader begroet met een glimlach. ‘En, lieverd, ben je al zenuwachtig?’ informeerde hij.

Ze knikte. ‘Gisteravond heb ik eindelijk mijn koffer dicht gekregen. Oskar moest erop gaan zitten.’ Ze streek liefdevol wat bloem uit zijn dikke blonde haar.

‘We zullen u heel erg gaan missen, juffrouw Tritschler,’ zei Kurtle, de sproeterige bakkersknecht, terwijl hij een nieuwe lading pretzel-deeg in sodaloog dompelde.

Het was Ida niet ontgaan dat de jonge roodharige knul een beetje gek op haar was, maar zelf was ze daarentegen nog nooit verliefd geweest. Ze zag in Kurt ook meer een pijlsnel gegroeid kereltje dan een man.

‘Dat is lief van je, Kurtle,’ zei ze vriendelijk. ‘Ik zal alles hier ook gaan missen, dat weet ik zeker.’

‘Ook Straatsburg heeft veel moois,’ hielp haar vader haar herinneren.

‘Dat weet ik wel,’ was Ida het met hem eens. ‘Maar mijn vriendinnen ga ik zeker missen.’

Zeven jaar geleden, in september, had grootbakker Franz Tritschler zijn gezin tijdens een reis zijn geliefde Elzas al laten zien. Het meisje wist nog precies dat hij haar voor het eerst de daar traditionele tulband had laten proeven. Dat was heerlijk luchtige cake met rozijnen erin. En zelfs de Duitse keizer was dat jaar in Straatsburg geweest! Hun hele gezin had Wilhelm i en zijn gevolg destijds met eigen ogen uit het universiteitspaleis zien komen.

‘Dat is ronduit schandalig!’ klonk opeens een schrille vrouwenstem, die Ida uit haar gedachten deed opschrikken.

‘Dat klinkt als mevrouw Brandalise,’ wist ze meteen en ze snelde naar de winkel toe.

Sinds het afronden van de tiende klas en haar eindexamen aan de middelbare school werkte Ida op eigen verzoek als verkoopster in de banketbakkerij van haar ouders en ze had een fijne neus ontwikkeld voor de klanten. Haar vriendelijke manier van doen werd door iedereen erg gewaardeerd, zelfs moeilijke mensen wist ze om haar vinger te winden.

En mevrouw Brandalise behoorde ongetwijfeld tot de allermoeilijksten. De altijd chic geklede doktersvrouw was veeleisend en nukkig – en deze ochtend een van de eerste klanten in de net geopende winkel.

Het nieuwe winkelmeisje Hilde kon de resolute vrouw, die altijd in haar Zwabische dialect verviel als ze boos was, duidelijk niet aan.

‘Een bijzonder goede morgen gewenst, mevrouw,’ riep Ida bij het betreden van de winkel. ‘Is er iets niet naar uw tevredenheid?’

‘Dat jonge ding hier beweert dat er geen gevlochten maanzaadbroodjes zijn,’ zei de oudere dame verontwaardigd.

‘Dat klopt, maar ik zal ze met alle plezier bij u langsbrengen zodra ze klaar zijn,’ bood Ida vriendelijk aan. ‘Dat duurt hooguit nog een half uur. Wilt u uw pretzels al wel meenemen?’

‘Ja, drie stuks graag,’ bromde de vrouw ietwat gekalmeerd, waardoor ze weer accentloos sprak.

Ida wist dat mevrouw Brandalise eigenlijk alleen werd geplaagd door verveling en daarom bij het minste of geringste opstoot. Haar man was als dokter vaak tot in de kleine uurtjes bezig en had zelden tijd voor haar. Hun volwassen zoon was het huis al uit om op zijn beurt medicijnen te studeren in Tübingen. Sindsdien was zijn moeder nog eenzamer. Voor Ida hoorde het erbij om dat soort bijzonderheden te onthouden en in de winkel ongedwongen een praatje met haar te maken.

‘Gaat het goed met de studie van uw zoon? Gelukkig is hij een slimme jongen,’ zei Ida terwijl ze de pretzels inpakte.

‘Ja, dat is hij echt,’ was mevrouw Brandalise het met haar eens en ze kon een trotse glimlach niet onderdrukken.

Als ze de maanzaadbroodjes later bracht, zou Ida de vrouw adviseren om weer eens een van haar legendarische dansavonden voor de armen te organiseren. Dan was ze even bezig met iets zinvols.

Nadat de doktersvrouw was vertrokken, bedankte Hilde haar. ‘Ik vraag me af of ik ooit net zo goed met klanten zal kunnen omgaan als u.’

‘Dat zal zeker gaan lukken,’ verzekerde Ida haar. ‘Je moet gewoon een tijdje naar hen luisteren, dan komt dat allemaal vanzelf.’

‘Als ze haar dan maar niet de oren van het hoofd gaan kletsen,’ mengde Ida’s broer, die vanuit de achterkamer naar de winkel was gekomen, zich in het gesprek.

‘Geduld is niet voor iedereen weggelegd,’ antwoordde Ida en ze keek Oskar grijnzend aan.

Hij was lang, uiterst gespierd, had net als zijn vader golvend blond

haar en fonkelende blauwe ogen. Hilde was niet de enige jonge vrouw die bij het zien van Oskar knikkende knieën leek te krijgen.

‘Ben je er klaar voor, zus?’ vroeg hij. ‘Om twaalf uur gaan we vertrekken.’

‘Ja, ik wil alleen nog even de maanzaadbroodjes langsbrengen bij mevrouw Brandalise en naar opa toe om afscheid te nemen,’ antwoordde ze.

‘Dat zal niet nodig zijn,’ klonk een diepe stem vanuit de opening van de winkeldeur.

‘Opaatje!’ riep Ida.

‘We kunnen zo meteen hier afscheid nemen,’ zei de grijze man. ‘Ik zal namelijk alles in de gaten houden, zodat na jullie vertrek niet alles in het honderd loopt.’

‘Het is zo jammer dat je niet met ons meekomt,’ zei Ida op spijtige toon.

Ze vermoedde dat haar opa achter zijn barse en vaak ietwat dikdoenerige façade soms heel eenzaam moest zijn. Zijn vrouw, Ida’s geliefde grootmoeder Ulrike, was negen jaar geleden onverwachts vertrokken, en niemand van de volwassenen had het meisje de reden daarvan willen vertellen. Wel waren ze allemaal duidelijk zeer boos geweest op de oude vrouw. Omdat drie jaar geleden Ida’s oma van moederskant was overleden, dacht ze er steeds vaker aan wat er toch van oma Ulrike was geworden. Juist door dat dubbele verlies had ze haar opa er graag bij gehad in Straatsburg.

‘Zo’n oude boom moet je niet meer verplanten. En bovendien, op zijn laatst in juli zijn jullie weer hier – voor mijn drieënzestigste verjaardag,’ antwoordde opa Albert. ‘Dat heb ik al tegen je vader gezegd. En tot die tijd neem ik hier het roer over.’

Oskars grijns werd breder. ‘Dan kan er helemaal niets mislopen en kunnen wij in alle rust de schoonheid van de Elzas gaan ontdekken.’

Ida wist dat haar broer overmorgen al met zijn studie moest beginnen. Ze benijdde hem dat hij de kans kreeg om te studeren. Het

was meisjes niet eens toegestaan om onderwijs te volgen dat voorbereidde op de universiteit. Zelf zou ze het spannend hebben gevonden om zich te verdiepen in economie. Hoe maak je zo veel mogelijk klanten tevreden? Dat was ook precies wat ze het interessantst vond aan het werken in de bakkerij.

‘Als je doelt op de vrouwen in de Elzas, jongeman,’ zei Albert na Oskars opmerking, ‘die zijn inderdaad de reis waard, zo wordt beweerd. Dat zal je vader ongetwijfeld kunnen bevestigen. Met hem heb ik nog wel een paar woorden te wisselen.’

Met een ondeugende grijns begaf de oudere man zich naar zijn zoon in de bakkerij.

Ida en haar broer keken elkaar verbaasd aan.

‘Wat bedoelt opa daar nou mee?’ vroeg Ida zich af.

‘Waarschijnlijk dat pa daar een heel liefdesleven had voordat hij mama leerde kennen,’ vermoedde Oskar schouderophalend.

Hij haalde een brief tevoorschijn uit de zak van zijn jasje. ‘Deze heeft hij aan mij gegeven. Ik moet hem meteen morgenochtend vroeg bij een oude bekende van hem in de wijk Petite France in Straatsburg afgeven,’ legde hij uit.

Ida las de naam van de geadresseerde. Madame Joséphine Martinet. Ze voelde een lichte ongerustheid opborrelen. Was die dame er de reden van dat hun vader nooit had uitgelegd waarom hij zo gek was op de Elzas? ‘Wie zou dat dan zijn?’

‘Ga morgen anders gewoon met me mee als je zo nieuwsgierig bent,’ stelde Oskar breed glimlachend voor.

Vroeg in de middag zaten Ida, Oskar, hun moeder Elise, de huisdame en de kok van het gezin in de trein naar Karlsruhe. Van daaruit zouden ze dan verder reizen naar Straatsburg. Monsieur Leroc had voor iedereen belegde broodjes gemaakt. Oskar viel al op zijn portie aan voordat de trein het station van Stuttgart had verlaten.

‘Later krijg je honger en dan is er niets meer,’ zei hun moeder terwijl ze haar blonde hoofd schudde.

‘Och, dan gaat het vast net als altijd,’ antwoordde Oskar met een afwijzend gebaar. ‘Jullie laten wat van jullie broodjes voor mij over.’

‘Daar kon je weleens gelijk in hebben,’ zei Ida. ‘Ik ben veel te zenuwachtig om iets te kunnen eten.’

‘Vind je het heel erg om weg te gaan uit Stuttgart?’ informeerde Elise Tritschler.

‘Een beetje, maar aan de andere kant verheug ik me erop om nog één keer een echt avontuur te beleven – voordat ik word uitgehuwelijkt,’ antwoordde haar dochter met een knipoogje. ‘En jij?’

Elises mondhoeken gingen omhoog. ‘Ik ben ook blij dat ik weer eens iets anders onder ogen krijg – voordat ik oud ben.’

Ook al werd de elegante bakkersvrouw met haar wipneus en vioolblauwe ogen die zomer al veertig, ze glimlachte nu bijzonder meisjesachtig. ‘Gelukkig kun je ook nog lekkernijen verkopen aan de mensen als je de veertig gepasseerd bent.’

‘Jij zult iedereen nog gelukkig maken als je honderd bent,’ voor-spelde Ida. ‘De mensen in de Elzas én die in Stuttgart.’

‘Een beetje onbehaaglijk voel ik me wel,’ gaf Elise toe. ‘Stel dat de Straatsburgers ons Duitsers nog steeds haten?’

Huisdame Nanty, die afkomstig was uit de Elzas, knikte ernstig. ‘Het ging toen natuurlijk om heel grote verliezen en verwoestingen.’ Haar gezicht betrok en ze keek uit het raam, blijkbaar helemaal opgaand in haar herinneringen. Ida wisselde een bedrukte blik met haar moeder.

Antoinette Nanty was zevenenveertig en in haar rode haar waren de eerste grijze strepen al te zien. Ze was afkomstig uit Weghäusel, ten zuiden van Straatsburg, maar was kort voor Ida’s vierde verjaardag bij het gezin Tritschler in Stuttgart gekomen. ‘Thuis waren er te veel slechte herinneringen aan de oorlog,’ had ze Ida een keer toevertrouwd. ‘Daardoor is ook mijn broer helaas op het slechte pad geraakt.’

‘Wat was eigenlijk de aanleiding voor die oorlog?’ vroeg Ida nu.

‘Nou, prins Leopold van Hohenzollern-Sigmaringen stelde zich

destijds kandidaat voor de Spaanse troon. Daar was de Franse regering het niet mee eens. Die wilde niet aan alle kanten door Hohenzollerns worden omsingeld,' herinnerde haar moeder zich. 'De prins trok zijn kandidatuur vervolgens in, maar de Fransen hadden nog meer eisen. Daar wilde koning Wilhelm niets van weten. En op zijn beurt werd de Franse keizer Napoleon iii daardoor zo woedend dat hij de oorlog verklaarde aan Pruisen. Dat was in juli 1870.'

'Toen wij zeven jaar geleden in Straatsburg waren, heb ik niets gemerkt van haat tegen ons,' zei Oskar, genietend van zijn broodje kaas.

Destijds had het gezin Straatsburg verlaten terwijl de zon uitbundig scheen. Vandaag leek de trein hen echter linea recta naar een donderbui te voeren. Donkere wolkenpartijen pakten zich samen, de bliksem flitste aan de hemel.

Ze arriveerden 's avonds om acht uur en op het moment dat ze uit hun wagon stapten, kwam de regen met bakken uit de lucht. Toch nam Ida er de tijd voor om de imposante hoge hal van het centraal station van Straatsburg met zijn zuilen te bewonderen en twee muurschilderingen te bekijken waar het oog van de reizigers naartoe getrokken werd. Het eerste fresco toonde het overbrengen van de rijkskleinodiën door Frederik Barbarossa naar Slot Hagenau. Op de tweede schildering was Wilhelm i te zien tijdens een reis naar Straatsburg in het jaar 1877. Meisjes in Elzassische klederdracht overhandigden hem de erewijn. Ida had de indruk dat deze streek de keizer heel na aan het hart lag. Ze wist dat Wilhelm Straatsburg in 1879 opnieuw had bezocht, en bij zijn derde bezoek in 1886 was zij zelf ook in de stad geweest.

'Ze zijn hier nog steeds aan het bouwen,' stelde ze verbaasd vast toen ze de stationshal verlieten. 'Dat was zeven jaar geleden ook al zo.'

'Ze zijn er vijftien jaar geleden al mee begonnen,' vertelde Gaston Leroc, die tijdens de treinreis ongewoon stil was geweest, onderweg naar de koets. 'En hoewel dit station tien jaar geleden in gebruik is genomen, zijn ze nog steeds niet klaar.'

‘Ons mooie oude kopstation raakte in de oorlog zwaar beschadigd,’ zei mademoiselle Nanty op trieste toon. ‘De Duitsers hebben het daarna uit militair oogpunt eerst hersteld, maar in 1874 vervolgens helemaal gesloopt.’

Enmaal aangekomen aan de voorkant van het gebouw verdeelden de reizigers zich over twee koetsen. Ida zat met monsieur Leroc en Oskar in de ene koets, haar moeder Elise en hun huisdame in de andere.

‘Mademoiselle Nanty’s moeder overleed in 1870 bij een bombardement op het oude station,’ vertelde de kok met een medelijdende blik in zijn ogen aan broer en zus Tritschler, terwijl de koetsier het voertuig in de stromende regen naar de Münsterwijk stuurde. ‘Daarom wilde ze destijds ook niet mee toen de keizer zijn bezoek bracht. Het zou haar te veel pijn hebben gedaan om de Duitse heerser toe te juichen in haar geboortestad.’

‘Dat begrijp ik,’ zei Oskar. ‘Ik vroeg het me al af. Aangezien haar vader in een van de voorsteden woont.’

Ida vreesde dat haar moeder gelijk had. Als zelfs de goedhartige mademoiselle Nanty het door de vreselijke oorlogsherinneringen niet kon verdragen om de Duitse keizer te zien, dan koesterden andere oudere Elzassers misschien ook nog haat tegen de veroveraars.

Uiteindelijk stopte de koets en Ida keek door het raam naar de regen. Het zelfs bij nacht en ontij schilderachtige Münsterplein werd gedomineerd door de honderdveertig meter hoge kathedraal, die omringd werd door talloze huizenrijen met voor een deel gebouwen die vier of vijf verdiepingen telden. Opvallend waren de steile daken met tot wel vier zolderetages.

Huisbediende Xavier Castanet was twee weken geleden al gearriveerd om alles voor te bereiden voor hun komst. Gelukkig had hij de koetsen zien aankomen en hij stormde met twee grote paraplu’s uit het smalle vakwerkgebouw aan het plein, waar op de begane grond de banketbakkerij en de lunchroom zouden komen.

‘Monsieur Castanet, u bent een geschenk uit de hemel,’ riep Elise dankbaar, terwijl ze de koetsier betaalde.

‘Fijn dat u er eindelijk bent,’ was het antwoord van de bediende, een gespierde man van eind dertig met een kale kruin.

Ze haastten zich naar de ingang. Ida merkte dat de huizen rondom de kathedraal dicht op elkaar stonden, alsof ze zich aan elkaar wilden vastklampen. Hun eigen vakwerkhuis en de woning links daarvan, waar boven de etalage een houten bord was aangebracht waarop Barbier Aubert stond, leken bijna met elkaar te zijn vergroeid.

In de uit drie verdiepingen bestaande woning boven de patisserie werden de nieuwkomers begroet door een aangename warmte.

‘Dank u wel dat u ervoor hebt gezorgd dat het hier warm is,’ zei Ida blij. ‘Het is nu echt knus hierbinnen.’

‘Té knus, mijn ogen vallen bijna dicht.’ Oskar geeuwde en liet zich op een elegante chaise longue vallen. Het barokke meubilair had blijkbaar wel wat mogen kosten van hun vader.

Ida keek door het raam naar de imposante kathedraal in de nachtelijke regen. Welke avonturen stonden haar hier te wachten? Morgenochtend vroeg zou ze met haar broer meteen de stad gaan verkennen. Ze waren natuurlijk onder andere van plan om langs te gaan bij de mysterieuze oude bekende van haar vader, om de brief te brengen die hij aan Oskar had meegegeven.

Ida stond op het punt om de gordijnen dicht te doen om zo het afschuwelijke weer definitief buiten te sluiten toen ze een donkere gestalte met een paraplu opmerkte, die beneden op het verlaten plein stond en naar haar staaarde. De bakkersdochter keek wat aandachtiger en zag dat het om een man ging die links een armprothese had.

Huiverend draaide ze zich om naar haar familieleden. ‘Daarbuiten hangt een man rond die ons in de gaten houdt.’

Maar toen Oskar en haar moeder naar het raam liepen om ook te kijken, was de vreemdeling verdwenen.